

Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори
Одјељење за српски језик и књижевност

Матица српска у Новом Саду

СРПСКО ЈЕЗИЧКО НАСЉЕЂЕ НА ПРОСТОРУ ДАНАШЊЕ ЦРНЕ ГОРЕ
И СРПСКИ ЈЕЗИК ДАНАС

Зборник радова са Међународног научног скупа одржаног у Херцег Новом
20–23. априла 2012. године

Никшић, 2012.

Оригинални научни рад

УДК 811.163.4'36(497.16)"18"

УДК 930.85:929Петровић Његош Д. I

Владан Јовановић*

Институт за српски језик САНУ, Београд

О језичким особинама *Законика Данила Првог* (у светлу српске књижевнојезичке ситуације око половине 19. века)**

Сажетак: Језичке особине текста *Даниловог законика* (1855) у раду се анализирају у контексту српске књижевнојезичке ситуације око половине 19. века. Језичка база *Законика* је зетски говор његушко-цетињског подручја, који се у тексту укршта са књишким елементима славеносрпског идиома. Имајући у виду и друге текстове административног стила из истог периода али са других српских територија, закључујемо да је *Законик* кнеза Данила I написан на истом типу књижевног језика и правописа на којем су издаване књиге у службеној употреби у тадашњој Кнежевини Србији и у Војводини.

Кључне речи: српски језик, славеносрпски језик, народни језик, народни говор, терминологија.

о. Текст *Законика* представља занимљив материјал за филолошка истраживања јер је написан у време када се одигравала борба за реформу српског књижевног језика и правописа. Борба за књижевни језик и правопис код Срба десила се у време када су се у слободним српским земљама, Србији и Црној Гори, улагали напори да се очува не тако давно стечена слобода, и у време када су се предузимали кораци за формирање институција модерне државе, као што су школство, здравство, судови, војска итд. Цивилизацијски напредак сваког друштва огледа се у примени знања из различитих области науке и струке, при чему се за остварење ових делатности као услов поставља развијена писменост на националном (народном) језику. Притом, озбиљан рад у пословима државне администрације као што су израда закона, правилника, прописа и сл. није се могао остварити независно од рада на стандардизацији и унификацији стручне терминологије, неговања и развијања функционалних стилова књижевног језика. *Законик* књаза Данила I сведочи о томе да је наш књижевни језик средином 19. века већ започео функционално да се раслојава, што значи да је достигао одговарајући степен развоја који му је омогућио да се у одређеном контексту употребљава и као језик струке.

Текстови штампани неререформисаном графијом и правописом средином 19. века у којима налазимо зачетке модерног научног или струч-

* vladjovanovic@hotmail.com

** Рад је настао у оквиру пројекта *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ* (бр. 178009), који у целини финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

ног изражавања – номенклатуру, те нарочит избор језичких средстава својствених одређеном стилу или жанру – углавном су остајали изван интересовања лингвиста, иако се ради о веома динамичном раздобљу формирања и развоја савременог српског књижевног језика, посебно у домену раслојавања књижевног језика и уобличавања стручне терминологије. У том смислу језичку анализу Даниловог законика видимо као прилог осветљавању књижевнојезичке ситуације предвуковске епохе, посебно у текстовима нижег стила као што су закони, правилници и сл.¹

У целини посматрано текст *Законика* написан је на истом типу књижевног језика и правописа на којем су издаване књиге у службеној употреби у тадашњој Кнежевини Србији и у Војводини. У тексту *Законика* налазимо елементе из различитих језичких нивоа (фонолошког, морфолошког, творбеног, лексичког) који припадају различитим језичким слојевима (рускословенском, славеносрпском, народном). Ипак, за ову прилику приказаћемо тек овлаш додирнут преглед карактера језика *Законика* Данила Првог, јер, иако кратак, текст *Законика* својом тематиком, избором књижевнојезичког идиома, затим избором језичких средстава, као и значајем за прошлост Црне Горе и српског народа уопште заслужује детаљнију филолошку анализу, свакако узимајући у обзир и шири научни, посебно историјскоправни и културноисторијски, контекст. Овом приликом изнећемо само неке чињенице везане за употребу графије, правописа, фонетике и морфологије, а осврнућемо се и на лексички и термилошки слој *Законика*. Свакако остаје да се у даљем истраживању, посебно у делу општих појмова, у обзир узму резултати анализе других сличних текстова ове епохе (в. Грицкат 1987; Ђорић 2009). Такође, на плану жанровске припадности *Данилов законик* треба посматрати у целини са црногорским законцима *Закоником црногорским* и *брдским* (1798) и *Ойшійим имовинским закоником за Књажевину Црну Гору* (1888), јер ова три правна акта имају важан значај за стварање, раслојавање и стандардизацију црногорског књижевнојезичког израза и српског књижевног језика у целини (Остојић 2000: 239).

2. Кнез Данило Први Петровић (1826–1860) постављен је за поглавара Црне Горе 1851. године, после смрти свога стрица владике Петра II Петровића Његоша. Већ раније Петар II се изборио у Петрограду да његов наследник не мора бити у исти мах владика, желећи да тиме Црна Гора добије и јачи утицај и углед међу осталим српским покрајинама и одређенији став према порти у Цариграду (Нар. енци., под Данило²). Тако је Данило I Петровић постао први световни владар у дотад теократској српској држави Цр-

¹ И. Грицкат је можда међу првима скренула пажњу на то да историја књижевног језика, барем када се ради о конкретном периоду, не сме да буде ограничена само на историју изражавања у тзв. лепој књижевности, као што се у највећој мери чини, већ да треба узимати у обзир, уколико се располаже материјалом, и друкчије споменике писмености, научне, административне и трговачке списе, законе и правилнике, статистике, наредбе, расписе итд. Неспорна је чињеница, каже И. Грицкат, да се и у тим посебним сферама или стилевима или типовима језика појављују речи сковане односно преосмишљене за одговарајућу потребу, без којих после не може да опстане ни говор представника књижевног језика, ни сама лепа књижевност (Грицкат 1964: 130).

² Чланак под одредницом *Данило* написао је Владимир Ђоровић.

ној Гори.³ Кнез Данило је на унутрашњем плану наставио са реформама које су раније започели његови претходници. Одлучио је да Црну Гору и законима уреди као модерну европску земљу, о чему нам сведочи текст који смо одабрали за језичку анализу.⁴

Законик кнеза Данила I по својој форми је невелик текст, састављен од 95 чланова на 32 стране, којима се васпоставља закон „по комъ ће се по садъ и за вазда унапріедъ судити Црногорцу и Брђанину маломъ и великомъ, богатом и сиромашу, еднако по разлогу, да свакиј своју правицу имати може“ (3). На насловници *Законика* стоји да је „установлѣнъ 1855 године на Цетинѣ“, а печатан „у Новоме Саду“. На самом крају текста *Законика* стоји тачно место и датум његовог доношења „на Цетинѣ 23 Априла 1855 года одъ рођеня Христова“, затим име његовог творца и доносиоца „князь Црногорскій и Брдскій Данійлъ“, као и име кнежевог помоћника – државног секретара М. Медаковића⁵.

3. У *Законику* кнеза Данила огледају се особине његушко-цетињског подручја, са кога је потекао сам Данило I Петровић, и са кога су потекли и његови претходници владари Црне Горе из братства Петровића, почев од владике Данила, преко владике Саве, Василија, Петра I и Петра II Петровића Његоша. Сви они, иако су живели у различитим временима од 17. до 19. века, дијалекатски припадају истом народном говору. Поред остале литературе, у истраживању ове теме послужили смо се књигом *Језик владике Данила* Александра Младеновића. Истраженост језика владике Данила веома је важна у уочавању и разумевању одређених језичких црта и језичког израза уопште, односно њихових промена у текстовима црногорских владара, а посебно оних који припадају епохи са црквенословенском језичком компонентом.

Правопис и употреба графије у *Законику* у складу су са славеносрпском правописном праксом тога периода. Дакле, текст је штампан славеносрпском ћирилицом, која се првенствено ослањала на руску грађанску ћирилицу, чијем су инвентару придодата и слова за гласове којих није било у руској азбуци. Правопис углавном одражава морфофонолошка начела, што се нарочито огледа у дериватима у којима се тежи сачувати граница између

³ Турска је у то време Црну Гору сматрала својом покрајином, а црногорске владике-управљаче само као црквене поглаваре којима духовна власт даје ауторитет у земљи и према људима споља. Због тога је признање кнежевског достојанства Данила I од стране руског цара Николаја I изазвало оштре протесте цариградске порте (в. Нар. енци., под Данило).

⁴ Сведочанство о кнежевом залагању за реформе и законе којима је желео да модернизује Црну Гору оставио је и Вук Стефановић Караџић у свом запису где каже: „Кад би се књазу досадило у билијарди говорити и говор слушати, он би изишао напоље да се прошета, али је гомила за њим и око њега ишла једнако. Пошто би се по пољу прошетао, сео би пред каквом кућом на клупу од камена, а главари око њега, а гомила испред њега и око њега, гдекоји би прости Црногорци поседали по земљи, а који су мало даље, они би стајали да га могу боље чути и видети, а он би почео разговор као и у билијарди. Које у билијарди које у пољу, књаз је говорио народу ово: „Нећемо се више убијати по кантунима (т.ј. по буцацима), већ ко се осуди на смрт и погуби, сви Црногорци ваља да знаду шта је скривило и за што је погубљен. Тајне се тужбе више неће примати, него који што каже на кога, он ваља онде да чека док се дозове онај, на којега он говори, да се суоче ...“ (Караџић).

⁵ Државни секретар Милорад Медаковић био је образован човек, најпре Његошев а потом и Данилов секретар.

на њихову *сїрану* (11., 9), *саїрїеха* (22., 11), *хайїтер(ѳ)* ‘воља’ (6., 6), *хоїїтли* (45., 17), *їохарник* (83., 28) ‘онај који је извршио похару, пљачку’, у наставку генитива множине: колико *асїрихѳ* примио (63., 22), али одсуствује у одређеним позицијама, финалној позицији или у позицији између два вокала, нпр.: *одма* (13. и 16., 10), *неоїице* (33., 12) итд. У оквиру истог, 33. члана *Законика*, иста реч се појављује са словом *х* и без њега: *хоїимице* и *оїимице*. У погледу присуства сугласника *х* ова особина језика *Законика* подудар се са ситуацијом говора Његуша, који спада у оне који чувају овај сугласник (Младеновић 1973: 92).

Навешћемо и друге особине текста *Законика* које потичу из дијалекатске базе његовог састављача (али и шире узев његове регионалне и покрајинске припадности), односно језичке базе онога коме је *Законик* намењен, тј. народу ондашње Црне Горе: примери са јекавским јотовањем: *їрађеговск(її)* (88., 29), *ђе* (11., 9), *ђевер(ѳ)* (40., 16), *ђеца* (53., 20), *неђел(я)* (66., 23), *ђераїѳ* (29., 12); *к-* ум. *х-* у примерима: *кћели* судити (11., 8), не бы *кћела* ... близыка (45., 17), *кїио* (45., 17)⁸; група *-сї-* прелази у *-шї-*: *навлашїишо* (8., 7), *одїушїи* (12., 8); непознавање опозиције између падежа места и падежа правца, при чему се обично акузатив употребљава уместо локатива: *Налази се ... на Цетинђ* (4), *Остае якостъ разлога на њихову страну* (11., 8), *Да їої стана у нашу земљу нїе* (72., 25); облик множине без проширења (инфикса) *-ов-* у примеру *їосли* (од. им. посао) ум. облика са проширењем *їослови*, као што је у књижевном језику: земаљске после (13., 9) – ову особину налазимо и у Његошевом језику (ГВ, 450–452, РЊЈ, под посао); затим наставак *-ах* у генитиву множине именица мушког и средњег рода, нпр. князь *брдахѳ*, и наставак *-их* у генитиву множине именица женског рода: колико *асїрих* (63., 22) – у овоме се језик *Законика* подудар са језиком владике Данила и са Његошевим језиком, „а једним делом и са неким зетским говорима где поред облика генитива множине са поменутих наставцима, срећемо и форме овога падежа без *-х*“ (Младеновић 1973: 130); у придевско-заменичкој промени су по правилу уопштени наставци тврђих заменичких основа са вокалом – у инстр. јд. м. и ср. рода, као и у ген., дат. и инстр. и лок. мн.: за *мрївїема* шишаю перчине (89., 30), по *свїема* царевинама (59., 21), *шїем* (9., 8); дијалекатска особина је употреба краћих облика инфинитива, без крајњег *-и:* *касїїїїѳ* (17., 9), да се има ... *їроїнаїѳ* (8., 8), *ђераїѳ* (29., 12) итд. – међутим, у поређењу са примерима краћих облика инфинитива који су много чешћи од примера са дужим облицима у језику владике Данила (в. Младеновић 1973: 88), у *Даниловом законнику* дужи облици инфинитива далеко премашују краће облике инфинитива, што се можда може објаснити славеносрпским књишким утицајем на текст законика⁹; показне заменице *ови*, *они* у значењу ‘овај’, ‘онај’: *Ако ли ... ови*, што е ударенъ убїе послѣ (35., 14), *Само они главомъ плаћа*, кои е зло учинїо (39., 16); придевска заменица *чесов* ‘какав’: *кои бы друге чесове непристойности чинїо* (86.,

⁸ И у језику владике Данила А. Младеновић је забележио дијалектизме: *кћело*, *кћела*, *кћели*, *кћесте* (Младеновић 1973: 63).

⁹ Испитивања у зетским говорима којима су се бавили Б. Милетић и М. Пешикан потврђују примат краћих облика инфинитива над дужим облицима (в. Младеновић 1973: 88).

29), и њен одрични облик *ничесов* 'никакав': ђевојка ... нема ничесова діела, осимъ прііе (51., 19), А таковој ђевојцы и удовицы нема ліека ничесова (71., 25); реч *како* употребљава се као поредбени везник: Колико є година како удовица у кући своєга мужа стала (52, 20), Добія и оно очинство како и друга закона дѣца (71., 25), Такова се жена има осудити на смртъ како и други убоица (73., 25); израз *ѿо данасъ* употребљава се у прилошкој служби 'од овога тренутка, убудуће, надаље': Послужбица крстногъ имена и торбице по данасъ выше быти несміе (88., 29) итд.

4. У тексту *Законика*, који је у великој мери написан језиком који одговара народној основици зетског говора, особине народног језика прожимају се са рускословенским или руским језичким елементима карактеристичним за славеносрпску књижевнојезичку епоху. Рускословенски (или руски) елементи углавном су сачувани у основним облицима појединих именица, придева и глагола, док њихови облици у промени одговарају народној језичкој основици његушко-цетињског подручја.

У класи именица уочава се немали број старокњижевних, рускословенских (или руских) речи односно њихови фонетски, морфолошки, синтаксички, лексички или семантички елементи: *длаіосіюяніе* (3), *оішеческ(ій)* (4), *ѿомиловані(е)* (5., 5), *ѿосіавленіе* (88., 29), *ѿошіеніе* (87., 29), *ѿресіуіленіе* (93., 31), *соіласі(е)* (3), *уважені(е)* (3), *нейочііу(е)* [родителѣ] (58., 21), *не-работіаю* друго (13., 8), 1855 *ѿода* (32), *честіѣ* (3), *война* 'рат' итд.

Састављач *Законика* трудио се да, као и други писци славеносрпске епохе, руске и рускословенске речи посрби у мери у којој њиховим посрбљивањем не би била нарушена основа службеног идиома. Ово се можда најбоље огледа у категорији глаголских именица са рускословенским суфиксом *-ије* и његовим еквивалентом у српском језику – суфиксом *-ње*, који се готово једнако употребљавају у оквиру истог текста, међу којима има и случајева употребе речи од истих основа али са различитим наставцима који потичу из различитих књижевнојезичких идиома, нпр.: *ѿошіен(ѣ)* (3) и *ѿошіеніе* (87., 29) итд.

Придевске речи употребљене у мушком роду бележе се двојачко: правописом који одражава српски изговор, нпр. *врховни судѣ* (4., 5), и оним који одражава руску односно рускословенску правописну праксу, писањем основног облика у мушком роду са наставком *і* или *ы* и слова *ѿ*, дакле са наставком *-іѿ* односно *-ѿѿ*: *вѿшій* број судаца (11., 8), *сѿакіѿ* Црногорацъ и Брђанинѣ (4), *одшійѿ земаљскіѿ законикѣ* (3), *истѿѿѿѿ* (4), кад *ѿрѿѿѿѿ* изговори (6., 6), *ѿаковѿѿѿѿ* убоица (29., 12), *љубезнѿѿѿѿ* народ (3) итд. На колебања у правопису ретко се наилази, нпр. *сѿаки* чоекѣ (49., 19) и *сѿакіѿ* са своіомѣ мукомѣ може ... располагати (48., 18). Руски морфемски лик одражавају и придеви у следећим синтагмама: *закона дѣца* (71., 25), *закона слобода* (4), *закон* поставленіе (88., 29) итд. Руског (рускословенског) порекла је и заменица *ѿакови* 'такав': *ѿаков(ѿѿѿѿ)* нехатник(ѣ) (18., 10), *Такови* се има како издајникѣ ... осудити (19., 10), *Таковој* ђевојцы и удовицы нема ліека ничесова (71., 25), *Такова* се жена има осудити на смртъ (73., 25), итд.

5. Терминолошка лексика у *Законику* различитог је порекла – неке речи су старијег постања, неке су позајмљене из страних језика, а неке су са-

чињене у актуелно време, када се формирала терминологија наука и струка. Већина термина пак има домаћу односно словенску реч у основи. У *Законику* кнеза Данила терминологија је заступљена у више семантичких поља која се на основу припадности струци којој служи може уопштити на казнено-правну, уставну, судско-организациону лексику, затим лексику обичајног права, као и лексику којом се регулишу права у широком пољу друштвених односа уопште. Навешћемо одређен број репрезентативних термина примењених у тексту *Законика*, међу којима је одређен број термина постао од речи које се аутохтоно употребљавају на црногорском простору: *баштина* (61., 22) 'све што је наслеђено од оца или предака, наслеђе, наследство; дедовина; очевина', *близика* 'родбина, својта, род', *главница* 'основни новац који се улаже у неки посао или даје на зајам, капитал' (90., 30), *имуће* 'имање, имовина' (3), *кастии* (4) 'мера примењена против некога због почињеног престапа, казна', *књиџописцаџ* 'онај који се бави писањем књига, писар, записничар', *кметиџ* (13., 9) 'члан суда', *личностиџ* (4., 5) 'особа као носилац права', *меринашиџ*¹⁰ (45., 17) 'сусед њо имању, међаши', *митникџ* 'онај који прима мито, који је подмитљив, подмитљивац', *најастникџ* (6.), *насочииџ* (10., 7) 'пронаћи, пријавити крадљивца или каквог преступника, проказати, одати', *одшужени* (у им. сл.), *очинство* (71., 25) 'имовина наслеђена од оца, очевина', *џошваранџ* (87., 29) 'изношење неистина о некоме, клеветање', *џравишелџ* (народа) 'онај који поступа по правдици' (7., 6), *џравишелство* (59., 21), *џравица* (3) 'правда', *џресуда* (6., 6), *сокџ* 'онај који пронађе лупежа који је што украо или друго какво зло учинио, проказивач' (Вук, Рј., РСМ), *рукоставникџ*¹¹ 'извршилац убиства, убица, крвник', *судџ* (5), *судаџ* (6.)¹² (6., 5), *судникџ* (63., 22), *емство* (3), *џравишелџ* (6., 6); затим у делу породичног права разликују се појмовна значења термина *рашавииџ се* 'одвојити се једно од другог, а остати у браку' и *разџустииџ се* 'раскинути брачну везу, званично се развести'. У термилошкој лексику спадају синтагме и фразеологизми: *врховни судџ* (4., 5), *смртина џресуда* (4., 5), *судејскиџ записникџ* (6., 6), *досџавџрни чоекџ* 'коме се може веровати, правдољубив, праведан', *учиниџиџ* књиџу (45., 17) 'саставити писмо, записник, сведочанство', *џо хайџтеру судииџи* (6., 5), *исџунявџииџ дужностиџ* (13., 9), *указывџаииџ [чесџиџ]* (14., 10), *усџаииџ на оружје* (18., 10), *џозвџаииџ [на войну]* (19., 10), *џлаџииџиџ [џлавомџ]* (41., 16) итд.

У основи термилошког слоја Данилова *Законика* налази се лексика народног језика на основу које су се градили нови термини, или су се пак

¹⁰ У РСАНУ речи *меринаш* и *мринаш* у истом значењу илустроване су изворима са терена Црне Горе: У „Законику опшчем црногорском и брдском” од године 1798 стоји под т. 15: „који човек хоће поданас продавати куђу, или баштину ... нека најприје пита и понуди своју близику ... пак ако не би хћела близика купити, нека понуди мергинаша (Вукос. С. 2, 144). Мергинаш је они, који граничи (мергини) својом гором (ЦГ, Јовић. 1); Ја бих је, попе, прифатио јер сам јој ја мргинаш и најближи с куђом (Врч. 2, 334). (ЦГ, Јовић. 1);

¹¹ У РСМ ова реч је забележена у истом значењу као и у *Законику* и илустрована примером из дела Стјепана Митрова Љубише: У Боци ... [крвну освету] протежу на цијело братство рукоставника (Љуб., РСМ).

¹² Термин *судаџ*, који се употребљавао у Приморју, увео је и Богишић у свој *Законик*, иако је термин *судија* био распрострањенији и обичнији у већини говора ондашње Црне Горе. (Луковић 2009: 269).

на бази постојећих речи преосмишљавала нова термилошка значења. У сваком случају састављач *Законика* полазио је од познатих речи и њихових значења како би језик *Законика* прилагодио и приближио сваком човеку. Семантичка разгранатост правне терминологије примењене у *Законику* говори о богатству и функционалној раслојености српског књижевног језика средине 19. века, као језика који се упоредо развијао на истим књижевнојезичким основама у свим српским срединама на јединственом простору од Приморја и Цетиња на југу до Сентандреје на северу. О етносу коме је *Законик* намењен, односно о његовој народносној припадности – српској, каже се јасно у 88. и 92. члану *Законика*: „По нашемъ србскомъ обичаю слави [се] крстно име као успомена прађедовскогъ крштень“ (88) и „Иако у овој земљи нема никакве друге народности до едине србске и никакве друге вѣре до едине православне источне, то опетъ свакиј иноплеменикъ и иновѣрацъ може слободно живити и ону слободу и ону нашу домаћу правицу уживати како и свакиј Црногорацъ и Брђанинъ што ужива“ (92).

Литература

- Грицкат 1964: И. Грицкат, Покушаји стварања српске научне терминологије средином прошлог века, *Наш језик*, XIV/2–3, Београд, 130–140.
- Законикъ Данијла Првогъ*, у Новоме Саду 1855.
- Ивић 1994: П. Ивић, Зетско-ловћенски дијалекат, *Српскохрвајски дијалекти*, Сремски Карловци–Београд: Издавачка књижевна Зорана Стојановића, 191–213
- Караџић: В. С. Караџић, *Долазак књаза Данила Пејровића Њејоша у Црну Гору*, Пројекат – Вук Стефановић Караџић, www.rastko.rs, преузето 14. 08. 2012.
- Луковић 2009: М. Луковић, *Бојишићев законик* (припрема и језичко обликовање), Београд: Балканолошки институт САНУ.
- Младеновић 1973: Александар Младеновић, *Језик владице Данила*, Нови Сад: Матица српска.
- Младеновић 2008: Александар Младеновић, *Историја српског језика* (одабрани радови), Београд: Чигоја штампа.
- Нар. енци.: *Народна енциклопедија српско-хрвајско-словеначка*, (ред. С. Станојевић), I–IV, Загреб, 1925–1929.
- Остојић 2000: Б. Остојић, Језичка структура црногорских законика 19. вијека с посебним освртом на њихову лексичку слојевитост, *Српски језик* V/1–2, Београд, 239–249.
- РМС: *Речник српскохрвајског књижевног језика*, Нови Сад – Загреб: Матица српска и Матица хрватска (I–III), Нови Сад: Матица српска (IV–VI), 1967–1976.
- РЊЈ: *Речник језика Пејра II Пејровића Њејоша*, II, Београд – Титоград – Цетиње: Српска академија наука и уметности, Црногорска академија наука и уметности, Вук Караџић, Народна књига, Обод, Просвета, Српска књижевна задруга, 1983.
- РСАНУ: *Речник српскохрвајског књижевног и народног језика*, I–XVIII, Београд: Српска академија наука и уметности, 1959– .

Стојановић 2011: Ј. Стојановић, *Пушчевима српског језика и ћирилице*, Никшић: Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори, Одјељење за српски језик и књижевност.

Ђорић 2009: Б. Ђорић, Неке језичке карактеристике правних текстова половине 19. века, *Лингвомарјиналије*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије, 155–164.

Vladan Jovanovic

Some Linguistic Features of *Zakonik* by Danilo I (Within the Scope of Serbian Literary Language Situation in Mid-19th-Century)

Summary

This paper is conducted on the linguistic analysis of *Zakonik* by Danilo I Petrovic within the scope of Serbian literary language situation in mid-19th-century. The language base of this text is a dialect of Njegusi and Cetinje area, which intersects with the text literary elements of the Slavo-Serbian idiom. Taking into account the other texts of administrative style of the same period in other Serbian territories, we conclude that the *Zakonik* was written in the same type of literary language and orthography in which books are issued in official use in the Principality of Serbia and in Vojvodina. This data tells us that the Serbian language in the mid 19th century developed along the same literary language basics in all Serbian areas in the common area of the coast and Cetinje in the south to the north of Szentendre.

Key words: Serbian language, Slavo-Serbian language, national language, vernacular, terminology.